

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-243/96

Datum: 17.9.1998

Delno pritrdilno in delno odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Udeta

1. Strinjam se z odločitvijo, da so določbe 12.a, 12.b in večji del tudi določbe 12.c člena v skladu z Ustavo iz razlogov, navedenih v odločbi z dne 17.9.1998. Glasoval pa sem proti odločitvi, da je v skladu z ustavo tudi tisto besedilo četrtega odstavka 12.c člena ZPOGD - B, ki se glasi: "... ali če je smiselno podan kateri od razlogov, iz katerih je mogoče v skladu z Zakonom o pravnem postopku zahtevati razveljavitev rzsodbe rzsodišča".

Za mene je torej v nasprotju z Ustavo določba, da je mogoče zaradi procesnih kršitev zahtevati razveljavitev odločbe arbitražne komisije o restrukturiranju dolgov le iz razlogov, zaradi katerih je mogoče po ZPP zahtevati razveljavitev rzsodbe rzsodišča. Po mojem mnenju omejevanje izpodbijanja iz procesnih razlogov (v čem je ta omejitev bom pojasnil v naslednji točki ločenega mnenja) ni v skladu z Ustavo.

2. Besedilo četrtega odstavka 12. člena Ustave tudi jaz razumem tako kot večina. Vsaka banka upnica lahko po vročitvi odločitve arbitražne komisije, s katero se njene terjatve zmanjšujejo ali drugače restrukturirajo, vložiti tožbo na razveljavitev in v tej tožbi uveljavlja zmotno in nepopolno ugotovitev dejanskega stanja in zmotno uporabo materialnega prava, ki se nanašata na ugotovitve o obstoju pogojev za restrukturiranje dolgov, opredeljene v prvem odstavku 12.c člena, medtem ko lahko procesne kršitve uveljavlja le v okviru razlogov, iz katerih je mogoče v skladu z Zakonom o pravnem postopku zahtevati razveljavitev rzsodbe rzsodišča (določbe 485. člena ZPP).

Po taki interpretaciji pa je seveda preizkus odločbe arbitražne komisije s strani sodišča glede kršitev postopka pred arbitražno komisijo omejen. Uveljavljati je mogoče le tiste procesne kršitve, ki so obenem obnovitveni razlog (tč. 7 člena 485 ZPP v zvezi s tč. 1, 2, 3 in 7 čl. 421 ZPP), torej procesne kršitve pravil o izločitvi arbitra (ki uveljavljajo ustavno načelo nepristranosti), kršitev načela obojestranskega zaslišanja (načela kontradiktornosti kot bistva ustavnega principa poštenega sojenja), kršitev procesnih predpostavk sposobnost biti stranka in procesna sposobnost ter kršitev procesne predpostavke pravnomočno razsojene stvari. Po posebni določbi pete točke 485. člena ZPP je mogoče uveljavljati tudi procesno kršitev, da je izrek rzsodbe nerazumljiv ali sam s seboj v nasprotju.

Tak preizkus pa je seveda v procesnem pogledu izredno omejen, saj izključuje uveljavljanje vseh relativnih bistvenih kršitev postopka, ki so vplivale ali bi mogle vplivati na odločanje, in nekaterih absolutnih bistvenih kršitev postopka iz drugega odstavka 354. člena ZPP. Res je sicer, da so najpomembnejše absolutne kršitve zajete med razlogi za izpodbijanje arbitražne odločbe (to velja tudi za nepravilno sestavo arbitražne komisije), tako da lahko v praksi izpodbijanje zaradi drugih absolutnih kršitev (na primer zaradi kršitve načela javnosti, kršitve pravil o uporabi lastnega jezika, kršitev pravil o nezakonitem razpolaganju itd.) pride le redkeje v poštev.

Mnenja pa sem, da je omejen sodni preizkus neke odločbe, ki predstavlja izvršilni naslov, iz načelnih razlogov nedopusten in da predstavlja kršitev pravice do sodnega varstva iz 23. člena Ustave RS.

3. Večina se je sicer skušala izogniti temu vprašanju z opredelitvijo, da ni postopek arbitražne komisije ne upravni ne sodni postopek oziroma, da arbitražna komisija ni ne upravni ne sodni organ (specializirano sodišče), temveč da je postopek pred arbitražno komisijo nek predhoden postopek, ki je predpostavka morebitnemu kasnejšemu sodnemu postopku, v katerem pa sodišče meritorno odloča o obstoju pogojev za prestrukturiranje. Zaradi tega po mnenju večine omejeno izpodbijanje odločbe arbitražne komisije ne predstavlja kršitev pravice do sodnega varstva.

Vendar je po mojem mnenju treba za odgovor na vprašanje o ustavnosti določbe, ki omejuje preizkus odločbe arbitražne komisije z vidika procesnih kršitev, oceniti dve določbi zakona, ki je predmet tega ustavnega postopka: določbo tretjega odstavka 12.c člena, da je odločitev arbitražne komisije izvršilni naslov, in določbo petega odstavka 12.b člena, da arbitražna komisija za svoje poslovanje smiselno uporablja določbe Zakona o pravnem postopku. Sodni preizkus neke odločitve, ki predstavlja izvršilni naslov, mora po mojem mnenju zajeti vse pravne kršitve, ne le kršitve materialnega prava, temveč tudi kršitve procesnega prava. Kolikor pravna ureditev tega izhodišča ne upošteva, ni mogoče trditi, da je proti taki odločitvi zagotovljeno sodno varstvo, ki ga naša Ustava ureja v 23. členu. Procesne kršitve so pogosto za pravni red celo pomembnejše kot kršitve materialnega prava. Pravni postopki, v katerih organi sprejemajo meritorne odločitve, morajo biti z vseh procesnih vidikov korektni, obema strankama morajo biti dane enake možnosti, spoštovati pa morajo vsa ustavna načela (na primer tudi načelo o uporabi lastnega jezika). Prav korektnost postopkov je v bistvu test za oceno obstoja pravne države. Iz zgodovine so znani primeri, ko so se nekorektni postopki opravičevali z vsebino sprejetih odločitev. Zaradi tega nikoli ne zadostuje preverjanje neke odločitve le z vidika pravilne uporabe materialnega prava, temveč je nujno potrebno preverjati tako odločitev tudi z vidika korektnosti izpeljanega postopka.

Po mojem mnenju omejevanje izpodbijanja odločbe arbitražne komisije iz razlogov kršitve postopka ni v skladu z Ustavo. Res je sicer v kasnejšem sodnem postopku mogoče uveljavljati vse pravne kršitve in napake pri ugotavljanju dejanskega stanja.

Vendar pa je mogoče vse procesne kršitve preizkušati le v okviru samega sodnega postopka. Pritožbeno sodišče lahko preizkuša le, ali je sodišče prve stopnje zagrešilo absolutne in relativne bistvene kršitve postopka. Nobeno od sodišč pa ne more preizkušati odločbe arbitražne komisije z vidika relativnih bistvenih kršitev postopka in z vidika tistih absolutnih bistvenih kršitev, ki niso razlog za izpodbijanje rzsodbe rzsodišča. Ne v samem sodnem postopku, temveč v postopku preizkusa odločbe arbitražne komisije pa bi moralo biti zagotovljeno polno izpodbijanje.

dr. Lojze Ude